

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเพื่อ

1. เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยอย่างมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย
3. เพื่อพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยและแนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มในรูปแบบของเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ผลการศึกษาพอสรุปได้ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

5.1 กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยอย่างมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย นั้นแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนเตรียมการจัดตั้งกลุ่ม ประกอบด้วย

1.1 การสำรวจชุมชนเพื่อประมวลสภาพชุมชนอย่างกว้างๆ โดยอาศัยแกนนำเยาวชนในการเก็บข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลว่าชุมชนของตนเป็นอย่างไร โดยการวิเคราะห์สภาพชุมชนของคนในชุมชนเอง

1.2 การตัดสินใจยอมรับให้มีการศึกษาวิจัยในชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยชุมชนเป็นผู้ร่วมทำวิจัย และเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

1.3 การร่วมวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน โดยเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดและหาทางแก้ไขร่วมกัน

1.4 การแสวงหาการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน เช่น การศึกษาดูงาน อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ สมุดประจำตัวสมาชิก สมุดบัญชีของกลุ่ม เครื่องเขียน เป็นต้น

1.5 การกำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้กับกลุ่มของตน

บทบาทของผู้วิจัยในขั้นเตรียมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ผู้วิจัยจะทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่าง สกว. ภาคกับ ฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง ในการเข้าพื้นที่ และประสานงานกับชาวบ้านแม่แฮน้อยในการสำรวจชุมชนเพื่อประเมินสภาพชุมชนอย่างกว้างๆ การเข้าร่วมการประชุมต่างๆ ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการจดบันทึกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการประชุมแต่ละครั้ง โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การดำเนินการประชุมจะเป็นหน้าที่ของตัวแทนจาก สกว. ภาค หรือ คุณสังขกร แก้วทรงเกษ เจ้าหน้าที่ยุทธศาสตร์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ

2) ขั้นตอนการ ประกอบด้วย

2.1 การแสวงหาการสนับสนุนจากแหล่งทุน โดยการเสนอขอของบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ภายใต้โครงการวิจัย “แนวทางการพึ่งตนเองของชุมชน ด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ บ้านแม่แฮน้อย ตำบลแม่่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีกิจกรรมที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ คือ การฝึกอบรมบัญชีออมทรัพย์และการปล่อยกู้ และการศึกษาดูงานเรื่องการจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านอังก้าน้อย ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ การดำเนินงานตามแผนกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

- ก่อนการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยจะมีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมวิจัยแต่ละคน ผู้วิจัยจะทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการตั้งคำถาม และเสนอความคิดเห็น เพื่อให้ได้วิธีการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัย

- ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ทีมวิจัยทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ดำเนินการประชุมจดบันทึก บันทึกเสียงการประชุม เป็นต้น

- หลังการดำเนินกิจกรรม ทุกกิจกรรมจะมีการสรุปทบทวนร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป โดยผู้วิจัยจะผู้ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น

2.2 การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกกลุ่ม ข้อตกลงทุกอย่างจะเป็นมติของที่ประชุม หากจะมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มจะต้องแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบและขอความเห็นชอบจากกลุ่มทุกครั้ง

บทบาทของผู้วิจัยในขั้นดำเนินการ ได้แก่ การกระตุ้นสมาชิก เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทีมวิจัย ทั้งในและนอกเวที ร่วมดำเนินกิจกรรม ติดต่oprสานงานกับหน่วยงานนอกพื้นที่ เช่น แหล่งทุน การหาข้อมูลที่เป็นและเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมมาแลกเปลี่ยนและเพิ่มเติม

ให้กับสมาชิก ติดตามผลการทำงาน สอบถามข้อมูลเพื่อให้ทราบสถานการณ์ของกลุ่มออมทรัพย์อย่างต่อเนื่อง การคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ให้กับชุมชน เป็นต้น

5.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย พบว่า

2.1 ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย สามารถแบ่งได้ 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในกลุ่มและปัจจัยภายนอกกลุ่ม ดังนี้

ปัจจัยภายใน ได้แก่

1) การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นจากความตั้งใจของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยนำความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้กับการดำเนินงานของกลุ่มได้

2) คณะกรรมการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ โดยใช้ประสบการณ์ที่มีร่วมกับการดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมของ โครงการวิจัย การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม และการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก การหมุนเวียนกันเป็นคณะกรรมการกลุ่มในหมู่สมาชิก มีส่วนช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกลุ่มมากขึ้น คณะกรรมการมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ โดยมีการแสดงยอดเงินสุทธิของกลุ่มทุกสิ้นปีให้สมาชิกทราบ คณะกรรมการมีความมุ่งมั่นและความกระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและกลุ่ม และการเชื่อมประสานโอกาส และความสนับสนุน ความช่วยเหลือต่างๆ จากหน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่มได้

3) สมาชิก ได้แก่ สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ ว่าจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนด้านเงินทุน ทำให้สมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นการเพิ่มความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในกลุ่มและชุมชน และมีความไว้วางใจต่อคณะกรรมการในเรื่องการบริหารจัดการ เนื่องจากการดำเนินงานของคณะกรรมการจะอยู่ในการสอดส่องดูแลของสมาชิกตลอดเวลา

ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1) ผู้วิจัย ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ผู้วิจัยจะทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในที่ประชุม โดยการตั้งคำถาม และเสนอความคิดเห็นได้ แต่ในส่วนของการตัดสินใจ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มจะเป็นผู้ตัดสินใจเอง นอกจากนี้

ยังมีการกระตุ้น โดยให้คำแนะนำในการดำเนินงานของกลุ่มกับคณะกรรมการกลุ่มนอกเวทีประชุมด้วย ได้แก่ การจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

และช่วงที่ผู้วิจัยลดบทบาทจากทีมวิจัยเป็นที่ปรึกษา กลุ่ม ผู้วิจัยไม่ได้เข้าร่วมการประชุมหรือกิจกรรมใดๆ ของกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ การดำเนินงานของกลุ่มทั้งหมดจึงเป็นการกระตุ้นจากคณะกรรมการกลุ่มทั้งหมด ดังเห็นได้จากสถานการณ์ของกลุ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ซึ่งเป็นวิธีที่คณะกรรมการคิดว่ามีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุด

2) หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์อย่างมาก ตั้งแต่การเตรียมการจัดตั้งกลุ่ม สนับสนุนการจัดประชุมและการดำเนินงานของกลุ่มตาม โอกาส เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับชุมชนเป็นเวลานาน

3) แหล่งทุน กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย เป็นกิจกรรมเริ่มต้นในประเด็นเศรษฐกิจ ของโครงการแนวทางการพึ่งตนเองของชุมชน ด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ บ้านแม่แฮน้อย ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค (สกว. ภาค) ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนกิจกรรมซึ่ง เป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้กลุ่มออมทรัพย์สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น และมีพี่เลี้ยงโครงการวิจัย คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คอยติดตามการดำเนินงานและให้คำแนะนำแก่นักวิจัย ส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์มีความตื่นตัวในการดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2.2 เงื่อนไขที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่

1) การศึกษาดูงาน ได้แก่ การศึกษาดูงานเรื่องกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านท่าข้าม ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในขั้นเตรียมการจัดตั้งกลุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากโครงการเสริมสร้างจิตใต้สำนึก มูลนิธิโครงการหลวง และการศึกษาดูงานเรื่องการจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านอ่างคาน้อย ตำบลบางหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในขั้นดำเนินการ ได้รับการสนับสนุนจากสกว. ภาค เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้กับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย และเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกลกันมาก ซึ่งหลังจากการศึกษาดูงาน ตัวแทนชาวบ้านที่ไปดูงานได้นำแนวความคิดที่ได้จากการศึกษาดูงานมาวางแผนในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ได้แก่ การรวมกลุ่มทางการเงินของหมู่บ้านเข้ากับกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านมีความสนใจต้องการทดลองทอผ้าเพื่อจำหน่าย และการกำหนดกฎ ระเบียบการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก เป็นต้น

2) การให้การสนับสนุนทางวิชาการ จากโครงการวิจัย และหน่วยงานต่างๆ เช่น สหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การจัดฝึกอบรมการจัดทำบัญชีออมทรัพย์และการปล่อยกู้ การจัดหาเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ เช่น เอกสารตัวอย่างการจัดทำบัญชีกลุ่ม คู่มือการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของกรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

5.3 แนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย และแนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มในรูปของเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง จากการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มมีแนวทางในการดำเนินงานหลังจากการศึกษาวิจัย และแนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มในรูปของเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

1) แนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย ได้แก่

1.1 การรวมกลุ่มทางการเงินของชุมชนเข้าด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน และธนาคารข้าว เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งหากรวมทั้ง 3 กลุ่มเข้าด้วยกันจะมีเงินในการบริหารจัดการรวม ประมาณ 1 แสนบาท

1.2 มีการรวมการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เด็กเข้ากับกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ เนื่องจากที่ผ่านมาเด็กมีความสนใจที่จะออมเงินและจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เด็กขึ้นแต่ขาดผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาจึงรวมการบริหารจัดการเข้าด้วยกันแต่ กลุ่มเด็กมีข้อแตกต่างจากกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยในเรื่องของการฝากเงิน จะทำการฝาก 2 วัน คือ วันที่ 15 และ 30 ของเดือนและไม่สามารถกู้ได้จนกว่าจะจบการศึกษา

1.3 การจัดสรรเงินของกลุ่มเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การจัดสรรเงินในการบริหารจัดการ ชื่ออุปกรณ์ของกลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มสามารถดำเนินได้ต่อไป แม้การสนับสนุนของแหล่งทุนซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนจากภายนอกในเรื่องการจัดการกลุ่มออมทรัพย์จะสิ้นสุดลง

2) แนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มในรูปของเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่

2.1 การเชื่อมโยงกลุ่มในเรื่องของการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ระหว่างกลุ่มในพื้นที่ใกล้เคียง จากการศึกษาดูงาน กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นต่างๆ ในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านท่าข้าม ตำบลแม่เหียะ และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านอ่างกาน้อย ตำบลบ้านหลวง ทำให้คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยได้แนวทางที่สามารถนำมาใช้วางแผนกิจกรรม หรือได้แนวทางในการบริหาร

จัดการ กลุ่มออมทรัพย์ได้ ซึ่งต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดเครือข่ายเรียนรู้
 อย่างเป็นรูปธรรม และอาจพัฒนาให้เกิดเป็นเครือข่ายอื่นๆ ในกิจกรรมอื่นๆ ได้

2.2 จากการที่กลุ่มออมทรัพย์เริ่มมีสมาชิกอาศัยอยู่ต่างหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง และคน
 ในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนนั้นมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ หากแกนนำของหมู่บ้านนั้นได้รับการกระตุ้น
 ให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในหมู่บ้านนั้นได้ อาจเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในพื้นที่ใกล้เคียง
 ในระยะเริ่มต้นได้ เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยมีการกำหนดเงินออมต่ำ เงินสะสมมีไม่มาก
 นัก ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ จึงเหมาะที่จะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้มากกว่า
 เครือข่ายในลักษณะอื่นๆ

แนวทางต่างๆ ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวของชุมชนในการพยายามพัฒนาการ
 ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ และแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์ที่
 เกิดขึ้นจากความตั้งใจของชุมชนนี้มีความเข้มแข็ง มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับลักษณะ
 ของชุมชนสามารถเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกัน และสร้างความสามัคคีแก่คนใน
 ชุมชนได้ดังที่ชุมชนคาดหวัง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผลักดันให้กลุ่มออมทรัพย์มีการเคลื่อนไหวอย่าง
 ต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย อำเภอแม่แจ่ม
 จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประเด็นในการศึกษาวิจัย พัฒนา
 จากความต้องการในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งความต้องการนั้นคือ การ
 จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านเงินทุนของคนในชุมชน

ในระยะแรกของการทำวิจัย ผู้วิจัยจะพบกับชาวบ้านเฉพาะในการประชุมเท่านั้น ขาดในเรื่อง
 การทำความเข้าใจกับชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดคำถามในการเข้ามาของนักวิจัยว่าเข้ามาช่วยหรือเข้ามา
 ทำลาย เพราะการเรียกประชุมทำให้ชาวบ้านต้องเสียเวลาในการทำกิจกรรมอื่นๆ ทำให้ผู้วิจัยหวน
 กลับมาคิดและเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อเพิ่มความเป็น
 “คนใน” ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำวิจัยจากชุมชน

จากการทำความเข้าใจกับชุมชนจนได้รับความร่วมมือในการทำวิจัย ได้ให้คำแนะนำต่างๆ ที่
 เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์แก่คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกคนอื่นๆ ผู้วิจัย

ไม่ได้มีอิทธิพลในการชักนำการดำเนินงานของกลุ่มมากนัก เพราะทุกความคิดเห็นและคำแนะนำจากผู้วิจัย คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกจะเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสมว่าจะนำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มตนหรือไม่ โดยอาจจะปฏิบัติตามคำแนะนำทันที หรือปฏิบัติตามในภายหลัง เช่น การนำคำแนะนำนั้นมาใช้ในการวางแผนกิจกรรมของโครงการวิจัยแนวทางการพึ่งตนเองของชุมชนบ้านแม่แฮน้อย ในระยะที่ 3 ทั้งนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่า ทางคณะกรรมการกลุ่มมีความคิดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานของตนอยู่แล้ว และคิดว่าคำแนะนำของผู้วิจัยไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม จนคณะกรรมการผ่านเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้เข้าใจได้ตามนั้นจึงนึกถึงคำแนะนำของผู้วิจัย ดังที่ สุริยา และสมทรง (2538) กล่าวว่า ชาวกะเหรี่ยง มีลักษณะประจำกลุ่มที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การไม่ยอมรับอิทธิพลจากคนนอกกลุ่ม ไม่ยอมให้อิทธิพลภายนอกมาเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมประเพณีของตนได้ง่ายๆ

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ สามารถแบ่งได้เป็น ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ 2) คณะกรรมการ และ 3) สมาชิก ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์มีความสำคัญอย่างมาก และ ความความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในกลุ่มซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มราบรื่น รวมถึงกำลังใจในการดำเนินงาน ของ คณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการดำเนินงานของกลุ่ม และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้วิจัย หน่วยงานในพื้นที่ และแหล่งทุน ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธเนศ (2544) และ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกและกรรมการมีความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มการมีระบบบัญชีที่ตรวจสอบได้ การมีระบบสวัสดิการคุ้มครองสมาชิก และพงษ์สันต์ (2542) ได้เพิ่มเติมว่าการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานส่งเสริมภายนอกชุมชนรวมถึงการสนับสนุนจากเครือข่าย เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งยังเป็นสิ่งที่กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยยังขาดอยู่ โดยเฉพาะระบบบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ ที่ยังขาดการจัดการที่ชัดเจน เนื่องจากคณะกรรมการยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว ในส่วนของการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ผู้วิจัยมองว่าเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจสมาชิกในการร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ดังแนวทางของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิตตามแนวคิดโดยครูชบ ยอดแก้ว และแนวคิดของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดโดยพระอาจารย์สุบิน ปณีโต ซึ่งทั้ง 2 แนวคิดมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการจัดสรรกำไรของกลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน 50%ของผลกำไรปันผลให้กับสมาชิก และอีก

50% จัดเป็นกองทุน สวัสดิการ โดยให้สมาชิกกู้ยืมแต่ผลกำไรที่ได้นำเข้ากองทุนจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก โดยการรับบริการด้านสวัสดิการของสมาชิกกลุ่มจะลดหลั่นกันตามระยะเวลาของการเป็นสมาชิก เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มในการจัดสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า กลุ่มเริ่มมีการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม ในขณะนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ปันผลให้กับสมาชิก 2) เป็นค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกลุ่ม และ 3) เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของกลุ่ม ส่วนการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ในขณะนี้ยังไม่มีกำหนดแนวทางการจัดการไว้ อาจเพราะกลุ่มออมทรัพย์ยังมีขนาดเล็ก และมีผลกำไรไม่มากนัก แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าในอนาคตอาจมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก โดยนำแนวคิดของออมทรัพย์บ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาและกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดไปปรับใช้ ภายหลังจากที่แกนนำได้มีโอกาสศึกษาแนวคิดดังกล่าวอย่างจริงจัง ซึ่งที่ผ่านมาผู้วิจัยได้เคยพยายามให้ข้อมูลกับประธานกลุ่ม คือ นายเสรี ทั้งที่เป็นเอกสาร และจากการเล่าให้ฟัง ซึ่งในตอนนั้นยังไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก ทั้งนี้ต้องอาศัยการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องจากผู้ที่มารับช่วงเป็น “พี่เลี้ยง” ของกลุ่มต่อจากผู้วิจัย ซึ่งน่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงแม่แฮ และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ที่ไปศึกษาดูงาน หลังจากนั้นยังไม่มี การติดต่อระหว่างกัน ซึ่งทางกลุ่มออมทรัพย์ไม่ควรละเลย เนื่องจากการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มออมทรัพย์นี้จะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม อย่างน้อยที่สุด คือ การให้คำปรึกษาและให้กำลังใจกันได้

กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นจากความต้องการของชาวบ้านมีเป้าหมายโดยการใช้กลุ่มออมทรัพย์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำหมู่บ้าน และสร้างความสามัคคีแก่คนในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านการเงินเป็นหลัก จึงมีรูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มในลักษณะที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิก ดังนี้

1. ความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยเกิดจากการสอบถามความต้องการในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านร่วมกันของคนในชุมชน ในช่วงพัฒนาโครงการวิจัย “แนวทางการพึ่งตนเองของชุมชนด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ บ้านแม่แฮน้อย ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่” ส่วนกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีจุดเริ่มต้นจากกลุ่มออมทรัพย์ที่กรมการพัฒนาชุมชนจัดตั้งขึ้น โดยมีครูชบ ยอดแก้วได้ปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของกลุ่มใหม่ ในรูปแบบของ “กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต” และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด มีพระอาจารย์สุบิน ปณีโตเป็นผู้ริเริ่ม โดยประยุกต์วิธีการของกลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต โดยสอดแทรกธรรมะสู่การปฏิบัติกิจกรรม แต่ทั้ง 3 กลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน

ในเป้าหมายของกลุ่มที่มุ่งให้เกิดความสามัคคีขึ้น ในชุมชน และช่วยให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. สมาชิก ได้แก่

2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ คนในครอบครัวของสมาชิกสามารถดำเนินการแทนสมาชิกได้ ทั้งที่กลุ่มไม่จำกัดจำนวนสมาชิกในแต่ละครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า วิธีการนี้เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ แต่อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องการขยายตัวของกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นคนในชุมชนอาจจะไม่มีการเพิ่มขึ้น เนื่องจากในขณะนี้ มีจำนวนสมาชิก 24 คน เป็นคนในหมู่บ้าน 23 คน ส่วนสมาชิกอีก 1 คนอาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านแต่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน ซึ่งชาวบ้านแม่แฮน้อยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 23 ครัวเรือน จาก 27 ครัวเรือน ซึ่งการที่กลุ่มออมทรัพย์มีข้อจำกัดเรื่องการขยายตัวของกลุ่มอาจทำให้มีปัญหาเงินสะสมของกลุ่มมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการกู้ยืมของสมาชิก ทำให้สมาชิกยังคงมีการกู้ยืมเงินนอกระบบอยู่แม้ว่าจะมีกลุ่มออมทรัพย์แล้วก็ตาม

2.2 จากแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในปีต่อไป จะเห็นได้ว่า การที่กลุ่มออมทรัพย์ได้รวมการบริหารจัดการเข้ากับกลุ่มออมทรัพย์ เป็นการขยายขนาดของกลุ่มออมทรัพย์ได้ทางหนึ่ง การเพิ่มจำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน อาจต้องเกิดกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ เพิ่มขึ้น โดยมีกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยเป็นจุดเริ่มต้น ดังเช่น กลุ่มออมทรัพย์ในตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลาที่มีกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมากมายตามความสนใจร่วมกันของสมาชิก เช่น กลุ่มออมทรัพย์เครือญาติ กลุ่มออมทรัพย์วันพระ เป็นต้น

2.3 การที่กลุ่มออมทรัพย์เริ่มมีสมาชิกอาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านทำให้กลุ่มมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น แต่สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มได้ไม่สะดวกนัก การดูแลสมาชิกทำได้ไม่ทั่วถึง กลุ่มควรกำหนดรูปแบบในการดำเนินงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดูแลสมาชิกที่อยู่ต่างพื้นที่เสียก่อน แล้วจึงเปิดรับสมาชิกที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้าน ซึ่งมีแนวโน้มว่าชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านแม่แฮเหนือ มีความสนใจในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เช่นกัน ซึ่งการรับสมาชิกที่อาศัยอยู่ต่างหมู่บ้านนี้ต่างจากแนวความคิดของกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด ที่เห็นว่า สมาชิกต้องเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันเท่านั้น เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ สามารถดูแลได้ทั่วถึง และจะเปิดรับแบบจำกัดจำนวนในแต่ละปี เป็นการสร้างคุณค่าให้กับกลุ่มออมทรัพย์

3. คณะกรรมการ

3.1 กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย เลือกคณะกรรมการจากสมาชิกในกลุ่มและมีการหมุนเวียนกันเป็นคณะกรรมการทุก 1 ปี คณะกรรมการคนเดิมอาจจะเป็นกรรมการในปีต่อไปได้ โดยจะคัดเลือกตามความเหมาะสม เช่น การรู้หนังสือ หรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่รับผิดชอบอยู่บ้าง เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่มีคณะกรรมการ 2 ชุด และปรับออกครึ่งหนึ่งในปีที่ 2 และ 3 และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดมีคณะกรรมการ 3 ฝ่าย แต่ละฝ่ายจะมีอายุ 1 ปี และทั้ง 2 กลุ่มจะมีการเพิ่มคณะกรรมการสวัสดิการในปีที่ 2 ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยไม่มี

3.2 คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยทุกคนไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่จะมีการเลี้ยงของว่างเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเป็นน้ำใจให้กับคณะกรรมการกลุ่มที่เสียสละ ส่วนกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว จังหวัดสงขลา และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด คณะกรรมการกลุ่มจะไม่ได้รับค่าตอบแทนในปีที่ 1 แต่จะได้รับในปีที่ 2 เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้กับคณะกรรมการที่เสียสละทำหน้าที่

4. สวัสดิการ กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยยังไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เนื่องจากกลุ่มมีเงินสะสมน้อย และเพิ่งเริ่มให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกในปีที่ 2 (เดือนส.ค. 2546 และ เดือนก.พ. 2547) แต่จากแนวทางการดำเนินในปีต่อไปของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย พบว่ากลุ่มเริ่มมีการจัดสรรเงินเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ค่าอุปกรณ์ต่างๆ สมุดประจำตัวสมาชิก และ ค่าตอบแทนคณะกรรมการ เป็นต้น ส่วนการจัดสวัสดิการอื่นๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล หรือ ทุนการศึกษา ที่กลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดจัดให้สมาชิกนั้น อาจต้องอาศัยระยะเวลาให้กลุ่มเติบโตอีกสักกระยะหนึ่ง และความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกนี่จะเป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกและชาวบ้านคนอื่นๆ สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มากขึ้นด้วย

5. การให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก

5.1 กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย มีเงินสะสมของกลุ่มน้อย ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการกู้ยืมเงินของสมาชิกได้เพียงพอ ทำให้สมาชิกยังคงมีการกู้ยืมเงินจากที่อื่นๆ อยู่บ้าง เช่น กองทุนหมู่บ้านแม่แฮเหนือ สหกรณ์แม่แฮ จำกัด และ เงินกู้้นอกระบบ เป็นต้น แต่ในขณะนี้กลุ่มเริ่มหาแนวทางในการเพิ่มเงินสะสมเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกในการกู้ยืม เพื่อช่วยเหลือ

สมาชิกให้ไม่ต้องเป็นหนี้ซ้ำซ้อน และลดการพึ่งพาเงินนอกระบบ ซึ่งกลุ่มจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์มาให้คำแนะนำในเรื่องดังกล่าว เพื่อป้องกันการสร้างหนี้ให้กับกลุ่ม

5.2 การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ คิดอัตราตามเงินต้น คือ ดอกเบี้ย 40 บาทต่อเงินต้น 500 บาท ต่อ 6 เดือน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการไม่ได้คิดเป็นร้อยละ กำหนดใช้คืนคือวันที่ให้กู้ยืมในครั้งต่อไป ส่วนการให้กู้ยืมเงินของกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว จังหวัดสงขลาจะคิดอัตราดอกเบี้ย (ค่าบำรุงกลุ่ม) 2-5% ต่อเดือน

5.3 การใช้คืน กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยมีกำหนดใช้คืนเงินกู้ยืมในวันที่กลุ่มทำการให้กู้ยืมอีกครั้งหนึ่ง มีระยะห่างกัน 6 เดือน ส่วนกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกเป็นผู้กำหนดการใช้คืนเอง ผ่อนจ่ายได้แต่ต้องจ่ายค่าบำรุงกลุ่มทุกเดือน และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด จะพิจารณาให้กู้ตามลำดับความสำคัญ

6. การบริหารจัดการอื่นๆ เช่น การฝากเงินออม กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยกำหนดให้สมาชิกทุกคนส่งเงินออมเดือนละ 20 บาท แตกต่างจากกลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาว ตำบลน้ำขาว อำเภอจังหวัดสงขลา และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราดที่ให้สมาชิกฝากเงินออมตามที่ตั้งสัจจะไว้ว่าในแต่ละเดือนจะออมเงินเท่าใดและจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อครบ 1 ปี เป็นการสอนให้คนมีสัจจะ คนที่มีกำลังมากก็สามารถออมเงินได้มาก คนที่มีกำลังน้อยก็ออมเงินตามกำลังของตนเอง คนที่มีกำลังมากก็ช่วยเหลือคนที่มีกำลังน้อยกว่าได้แต่จะมีความแตกต่างกันไม่เกิน 10 เท่า เพื่อให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งมีอิทธิพลเหนือสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

จากรูปแบบในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของกลุ่มได้ ดังตาราง 4

ตาราง 4 พัฒนาการในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย

ตัวชี้วัด	พัฒนาการในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์			
	ระยะเตรียมการ จัดตั้งกลุ่ม (เม.ย. – ส.ค. 45)	การดำเนินงาน ปีที่ 1 (ส.ค. 45 – ก.ค. 46)	การดำเนินงาน ปีที่ 2 (ส.ค. 46 – ก.ค. 47)	แนวทางในการ ดำเนินงานปีที่ 3 (ส.ค. 47 – ก.ค. 48)
จำนวนสมาชิก (คน)	0	21	24	-
คณะกรรมการ	ยังไม่มี การเลือกคณะกรรมการ	จำนวน 10 คน หน้าที่รับผิดชอบ - ระบุชัดเจน 4 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหนือญติก และที่ปรึกษากลุ่ม	จำนวน 10 คน หน้าที่รับผิดชอบ - ตั้งคณะกรรมการการกู้ยืมเงิน 3 คน และเพิ่มที่ปรึกษากลุ่มอีก 1 คน	ชักชวนสมาชิกที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสหกรณ์มาเป็นคณะกรรมการ
จำนวนเงินสะสมของกลุ่ม (บาท)	0	13,710	เพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากกลุ่มมีรายได้จากดอกเบี้ยที่กลุ่มให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก	คิดวิธีในการเพิ่มเงินสะสมเพื่อให้กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการในการกู้ยืมเงินแก่สมาชิก
กฎระเบียบ	1. ใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มรวมน้ำใจออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย 2. ออมเงินทุกวันที 1-10 ของทุกเดือน เริ่ม ส.ค. 45 3. ออมเงินเดือนละ 50 บาท ต่อคน	1. สมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมและออมเงินทุกวันที่ 15 ของทุกเดือน 2. ออมเงินเดือนละ 20 บาท 3. หากสมาชิกขาดประชุมติดต่อกันเกิน 3 ครั้ง จะถูกตัดรายชื่อออกจากการเป็นสมาชิก	1.ยกเลิกกฎข้อที่ว่า “สมาชิกที่ไม่มาร่วมประชุมในแต่ละครั้ง จะถูกปรับเงิน 20 บาท” เนื่องจาก มีการรวมกลุ่มย่อย 3 คนในกลุ่มสมาชิก ซึ่งจะทำหน้าที่ดูแลกันเองในกลุ่ม	ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่ม

ตาราง 4 พัฒนาการในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พัฒนาการในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์			
	ระยะเตรียมการ จัดตั้งกลุ่ม (เม.ย. – ส.ค. 45)	การดำเนินงาน ปีที่ 1 (ส.ค. 45 – ก.ค. 46)	การดำเนินงาน ปีที่ 2 (ส.ค. 46 – ก.ค. 47)	แนวทางในการ ดำเนินงานปีที่ 3 (ส.ค. 47 – ก.ค. 48)
	4. สมาชิก ไม่เสีย ค่าธรรมเนียม และ เป็นสมาชิกด้วยความ สมัครใจ ไม่จำกัด ครัวเรือน 5. รับสมัครสมาชิกปี ละ 1 ครั้ง 6. หากสมาชิกลาออก กลางปีจะ ไม่มีการ ปันผลให้	4. ขาดการประชุมปรับ ครั้งละ 20 บาท 5. สมาชิกคนใดลาออก จากกลุ่มก่อน 1 ปี จะไม่ คืนเงินออมและ ผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิด จากกลุ่มให้ 6. การจ่ายเงินทุกบาทต้อง ให้สมาชิกรับรู้ทุกครั้ง 7. ข้อขัดแย้งหรือข้อสงสัย ให้นำมาพูดคุยและขอมติ ในที่ประชุม	2. ตั้งกฎระเบียบในการ ให้กู้ยืมเงิน	
การแสวงหา ควา ม ช่วยเหลือ จากภายนอก	1. ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงแม่แฮ 2. สกว. ภาค (พัฒนา โครงการวิจัย)	1. ศูนย์พัฒนาโครงการ หลวงแม่แฮ 2. สกว. ภาค (โครงการวิจัย)	1. สกว. ภาค (โครงการ วิจัย)	1. ศูนย์พัฒนา โครงการหลวงแม่ แฮ 2. หน่วยงานอื่นๆ

เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นใหม่และเกิดจากความ
ต้องการของชุมชน จึงไม่มีหน่วยงานมารับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานในพื้นที่ได้แก่ ศูนย์พัฒนา
โครงการหลวงแม่แฮ ซึ่งในระหว่างการศึกษาวิจัย เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮเข้า
มาร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านเฉพาะในขั้นเตรียมการจัดตั้งกลุ่ม หลังจากนั้นมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับ
ชาวบ้านน้อยมาก โดยชาวบ้านได้สะท้อนออกมาเป็นคำถามต่อเจ้าหน้าที่ที่รับหน้าที่ในโครงการสร้าง
เสริมจิตได้สำนึกต่อจากคุณสังขกร คือ คุณวสันต์ ตรีสุข ว่า “ทำไมไม่เข้ามามบ้านแม่แฮน้อย ตอน

อาจารย์ที่อยู่ อาจารย์ผู้เข้ามาบ่อยมาก แต่वंสันต์ไม่เข้ามาเลย” ซึ่งผู้วิจัยได้เคยสะท้อนให้กับคุณवंสันต์ฟัง พร้อมกับ “ฝากฝัง” กลุ่มไว้กับคุณवंสันต์ ซึ่งคุณवंสันต์ยินดีที่แต่เนื่องด้วยภาระงานทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านไม่สามารถทำได้ หากเป็นไปได้อยากให้ชาวบ้านเข้ามาประสานงานที่ศูนย์จะสะดวกกว่า ซึ่งชาวบ้านก็ไม่เข้าไป ทำให้ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกลุ่มออมทรัพย์กับศูนย์แม่แฮ แต่จากการสอบถามนายเสรี พบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์แม่แฮยังคงสอบถามความก้าวหน้าของกลุ่มออมทรัพย์เป็นระยะ ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่จากศูนย์ควรเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ให้มากขึ้น อย่างน้อยควรเข้าร่วมประชุมของกลุ่มออมทรัพย์ทุกเดือนเพื่อให้ทราบสถานการณ์ของกลุ่ม หรือเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำแก่กลุ่มออมทรัพย์ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ คณะกรรมการหรือสมาชิกกลุ่มควรเชิญเจ้าหน้าที่ศูนย์เข้าร่วมการประชุมด้วยทุกครั้งเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อข้อมูล ข่าวสารระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย

การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์

1) ควรมีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบคณะกรรมการกลุ่มแต่ละคนอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เป็นไปอย่างราบรื่น

2) ควรให้ความสำคัญในเรื่องระบบบัญชีของกลุ่ม ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อคณะกรรมการ

3) ควรคิดหาวิธีในการเพิ่มเงินทุนของกลุ่มเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในการกู้ยืมเงินจากกลุ่ม เพื่อลดปัญหาหนี้ในระบบที่มีการคิดดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราสูง และป้องกันผลประโยชน์เหล่านั้นไหลออกนอกชุมชน

4) ควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ในแต่ละรอบปี ให้สมาชิกทราบ และร่วมกันวางแผนเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มในปีต่อไปร่วมกับสมาชิก และควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวคิดและ ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มออมทรัพย์ให้

สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ของ
คนในชุมชน

5) ควรมีการจัดสรรกำไรของกลุ่มเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และเป็นค่าตอบแทน
แก่คณะกรรมการที่มีความเสียสละในการทำงานและเป็นขวัญและกำลังใจให้กับคณะกรรมการกลุ่มออม
ทรัพย์ รวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่สมาชิก

6) ควรมีการเชื่อมโยงกลุ่มในรูปแบบเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงอย่าง
เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านแม่แฮเหนือ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้ง
ในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ และเรื่องเงินทุนหมุนเวียน

คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์

ควรเพิ่มการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ก่อนการประชุมประจำเดือน
ของกลุ่ม เพื่อให้คณะกรรมการกลุ่มมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องการค้าเงินงาน และทราบถึงปัญหาหรือ
ข้ออุปสรรคต่างๆ เพื่อหาทางแก้ไข และเพิ่มกำลังใจให้แก่กันและกันได้

สมาชิก

ควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่มออมทรัพย์ให้มากขึ้น เพื่อร่วมกันหา
แนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม และเป็นการกระตุ้นให้คณะกรรมการมีความตื่นตัวในการพัฒนาการ
ดำเนินงานของกลุ่ม และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์อย่างเต็มที่ และ
เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน และไม่แสดงความคิดเห็นที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ
ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ขวัญและกำลังใจของคณะกรรมการนอกที่ประชุม

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่

กลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อย เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นจากความต้องการของชุมชน เพื่อ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านเงินทุน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งได้ไม่นาน ทั้งคณะกรรมการและ
สมาชิกกลุ่ม ตลอดจนชาวบ้านในชุมชนมีประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
กลุ่มออมทรัพย์ไม่ดีพอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมี “พี่เลี้ยง” หรือ “ที่ปรึกษา” คอยให้คำแนะนำ
และให้การสนับสนุนใกล้ชิดอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นการเสริมรากฐานการพึ่งตนเองของ
ชุมชนให้แข็งแรงยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่ ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮควรเข้าร่วมในการประชุมของกลุ่มออมทรัพย์
เป็นประจำทุกเดือน หรืออย่างน้อยในการประชุมที่สำคัญ เช่น การให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกของกลุ่ม หรือ

เมื่อครบกำหนดการดำเนินงานในแต่ละรอบปี เพื่อให้ทราบสถานการณ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มออมทรัพย์ได้

2) ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮควรเข้ามาให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยผนวกกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่อยู่ในความดูแลของศูนย์ เช่น ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มทางการเงินในชุมชนกับกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเป็นหนี้ของคนในชุมชน และเป็นการเพิ่มเงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์ให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนอย่างแท้จริง อย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บ้านแม่แฮน้อยกับกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มได้